

sanctus Martinus toties in specie ignis ostensus a vigilantibus visibiles sunt, in quo vel quali corpora sit?

SOLUTIO.

Deus omnipotens, qui amor et fortitudo existit, animam beati Martini ignea effusione Spiritus sancti perfuderat, et ideo propter merita humilitatis, pietatis et misericordiae, quibus Deum vivum in contrito corde semper inspexit, toties in igne apparuit.

QUESTIO XXXVIII.

In quali corpore B. Nicolaus, vigilantibus nautis et dormientibus, tam Constantino quam praefecto apparuit, cum id in proprio corpore non fecerit? Sed et Petrus et Paulus et caeteri sancti, quorum corpora in terra sepulta sunt, cum dormientibus vel

SOLUTIO.

Si ista spiritalis visio hominibus non appareret, eam non intelligerent, quid esset, nec etiam ei crederent, quoniam ipsi in duabus naturis corpus et spiritus sunt. Forma Dei, scilicet homo, cujus altera pars mutabilis, et altera pars immutabilis est, immutabilem spiritum nunquam videre posset, nisi in mutabili forma appareret; quoniam forma mutabilis non nisi per spiritum vivificatur; sicut etiam cornu per sonum, et non per se, sonat. In bona enim intentione, quam Deus in sanctis hominibus istis significaverat, bonae etiam intentioni hominum istorum respondebat, sicut etiam homines signa firmamenti inspicunt.

REGULÆ S. BENEDICTI EXPLANATIO.

(Bibl. Patr. ed. Lugd., XXIII, 590.)

CONGREGATIO HUNNIENSIS COENOBII HILDEGARDI.

Petunt interpretationem Regulæ S. Benedicti.

Templo Spiritus sancti et reverentiæ ac Deo dilectæ sponse Christi HILDEGARDI, et sororibus de S. Roberto in Pingis magistræ exoptatiss., tota concors congregatio Hunniensis cœnobii, cum bonorum operum humilitate et instantia, æterna sublimari gloria.

Gratiôsæ revelantiæ opinionis vestræ tanquam paradisi narcissi inestimabili flore respersi, usque adeo delectamur, ut cum Apostolo dicere cogamur: *Gratias ei qui semper triumphat in nobis, in quibus odorem notitiæ suæ manifestat in omni loco (II Cor. 11)*. Contemplantes enim totam compagem universi corporis Ecclesiæ, in qua unus Spiritus dividit singulis prout vult (I Cor. 1), ejus exuberantiam in vestræ sanctitatis excellentia congaudemus effluere. Quia igitur vos post tempora apostolorum, quasi quoddam speculum divinæ pietatis contemplamur, ideo in necessitatis articulo tanquam ad firmissimum inexpugnabilis municipii asilum confugientes, consilio et orationibus vestris ut nobis succurratis, deprecamur. Ordo quippe noster, licet per omnia simus nobis dissimiles, per vos honoratur et beatificatur. Itaque relatum est nobis de operibus vestris, quoniam breviter et lucidæ Ecclesiæ filiis, tanquam desiderabiles divitias contulistis, et quia nec hoc dono caretis, pedibus sanctitatis vestræ convoluti, omnes in commune petimus pietatis vestræ almitatem, ut aliquid super Regulam B. Benedicti Patris nostri memoriale vestrum relinquatis admodum nobis

necessarium. Dicimur enim mendaces, perjuri, prædictæ Regulæ transgressores, synodaliūque decretorum contemptores. Quod ideo maxime evenit, quia quisque prælatorum nostrorum pro libitu mentis suæ tam instituta canonum, quam Regulæ, despicit, ut dum ipsi sibi sunt lex, secundum ejusdem Regulæ testimonium, quod volunt, hoc dicunt sanctum et justum; et quod voluit, hoc putant non licere. Unde sit, quod omni vento doctrinæ circumferamur (Eph. 4), et valde præsumptionibus hominum aggravamur. Quas et B. Pater Augustinus abhorrens, de eis sic religionem nostram, quam paucissimis et manifestissimis celebrationum sacramentis, misericordia Dei voluit esse liberam, adeo servilibus oneribus premunt, ut tolerabilior sit conditio Judæorum. Quiquamvis veræ libertatis tempus non cognoverunt, regalibus tamen sacramentis, non humanis præsumptionibus suljiciuntur. Pretiosius itaque opibus Cræsi, imo totius mundi gazis opus charius exhibebitis si petitioni nostræ in hoc admodum universis claustris necessariæ sategeritis. Si enim totam S. Scripturam exponeretis, nihil tam utile, tam charum nobis exhibere possetis. De reliquo orate pro nobis, ut Spiritu S. nostra collecta societas nulla unquam hostilis fraudis machinatione disturbetur. Si qui cœpit in nobis bonum opus, perseverare in nobis dignetur in beneplacita sibi operatione. Valeat materna dilectio vestra.

REGULA S. BENEDICTI JUXTA S. HILDEGARDIM EXPLICATA.

Et ego pauperula feminea forma, et humano magisterio indocta, ad verum lumen et ad memoriam beati Benedicti secundum petitionem vestram prospexi, quatenus ea, quæ in doctrina Regulæ ipsius intellectui hominum difficiliora et obscuriora sunt, mihi per gratiam Dei manifestarentur. Et audivi vocem a vero lumine mihi dicentem: Lucidissima et mystica spiramina Spiritus S. in B. Benedicto operatus est, ita quod mens ipsius in amore Dei rutilabat, nec suasionem diabolicæ artis in operibus suis perfecit. Ipse enim gratia Spiritus sancti hoc modo perfusus erat, quod in nullo opere suo velut in puncto momenti et ictus oculi virtute Spiritus sancti carebat. Fons quoque clausus fuit, qui in discretionem Dei doctrinam suam effudit, cum acutum clarum doctrinæ nec nimis in altum, nec nimis in profundum, sed in medium rotæ fixit, ita ut unusquisque, sive fortis, sive imbecillus sit, ex ea secundum possibilitatem suam bibere competenter possit. Rota autem hæc circumiens potestas Dei est, qua Deus in antiquis sanctis usque ad Moysen, qui populo Dei legem dedit, operatus est; et qua etiam in aliis sanctissimis viris operabatur, quorum clavus laborum in tam altam altitudinem iustus erat, ut communis populus illum capere non valeret. Beatus quippe Benedictus doctrinam suam in timore Dei mitissime hausit, et in pietate præcepta Dei docuit, et in charitate murum sanctitatis Regulæ constituit, et in castitate omnibus pompis et deliciis terreni sæculi peregrinus fuit. Et quoniam ipse in timore et pietate, in charitate et castitate doctrinam suam scripsit, ideo nihil eidem doctrinæ addendum vel auferendum est, quia ei nihil deest, quoniam in Spiritu S. facta et completa est. Et quia filius columbæ erat, *Ausculta, fili, præcepta patris tui*, dicebat, et etiam idcirco sanctitate prædictarum virtutum plenus erat, quemadmodum *Moses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra (Num. xii)*. Quod autem pius iste Pater dicit, monachi quidam in diversitate morum dispergunt: considerantibus operum est, unde ipsi secundum merita operum suorum merces donabitur. Nam ante tempora B. Patris hujus Benedicti, nulla certa regula monachi confirmati, diversa incertitudine et instabilitate hac et illac vagabantur, certo magisterio et certa locatione carentes. Quapropter ipse vitia instabilitatis morum illorum describens, ut vita eorum a fidelibus monachis devictetur, monet.

Sed doctrinam ejus vere sequentibus propter taciturnitatis gravitatem rara loquendi concedatur licentia, scilicet tunc cum aliqua in consiliis, aliqua in negotiis seu in maioribus necessitatibus agenda sunt, in invicem, et non singulariter loquendo, data licentia, et modice ac breviter quæ opus, et deinde signo facto, omnes in silentio secundum consuetum

morem silerant; quoniam idem Benedictus licentiam hanc, statuta hora in qualibet die non præfixerat, sed eam in potestate sua, quemadmodum oportuit, habebat. Nam licentiam hanc non dabat, nisi aliqua justa necessitate, seu aliqua pia utilitate compulsus. Attamen quia inhumanum est hominem in taciturnitate semper esse, et non loqui, idem Pater in potestate et discretionem abbatis dimittit, quemadmodum alia plurima ei concedit, ut discipulis suis horam competentem prævideat, quæ ipsi hæc, quæ honesta et necessaria sunt, adinvicem loquantur, et ne in indiscreto silentio tædio afficiantur, quoniam post hujusmodi ad invicem loquendi permissionem, convenientius et severius ad taciturnitatem silentii admoneri et coerceri poterunt. Quod autem dicit: *Hiemis tempore, id est a Kalendis Novembris usque in Pascha, juxta considerationem rationis, octava hora noctis surgendum est, ut modice amplius de media nocte pausetur, et jam digesti surgant: hoc ideo est, quia qui tertiam partem horarum noctis in hieme vigilat, seu qui tertiam partem horarum noctis et diei in hieme dormit, nec pro his vigiliis, nec pro hac dormitione in cerebro aut in reliquo corpore debilitatur; quoniam homo qui aut supra modum vigilat, aut supra modum dormit, debilitatem sensus et corporis incurrit. Sicque dormientes ad vigiliam digesti surgunt, quia cum cibus comestus et potus sumptus, per tam morosas horas jam in alio se vertunt, oportet ut homo surgat, quoniam et vigilante sanitatem homini inserant, cum ille inertis somno se excusserit, et cum se purgaverit; quoniam si homo supra modum dormierit, febres facile incurreret, atque per interiorum calorem, commotionem carnis suæ sentiret. Sed ut ab his se defendat, et ut Deo fideliter serviat, exhortationem plii P. bono animo adimpleat.*

Et subditur: *Quod vero restat post vigiliam noctis, a fratribus, qui psalterii vel lectionum aliquid indigent, meditationi inserviat, inmensa, ne aut sopori, aut otiositati postea dediti sint; sed caute utilitati animæ, hoc hiemali intervallo ita disposito, secundum quod tempus tunc permittit, usque dum lux matutinalis, illo tempore jam die, incipiat. Hic post vigiliam noctis, id est post psalmis nocturnis finitis, intervallum haberi per meditationem orationum aut lectionum designavit. Sed mox de æstivali intervallo dicit: *A Pascha autem usque ad supradictas Kalendas Novembris, sic temperatur hora vigiliarum agenda, ut parvissimo intervallo, quo fratres ad necessaria naturæ exeant, custodito, mox matutini qui incipiente luce agendi sunt, subsequantur.* In his itaque verbis notandum est, quod tam in æstate, quam in hieme, scilicet in tribus lectionibus et etiam cum una dicitur, fratres nec post nocturnos, nec post matutinos, ad lectam ad pausandum redibant; sed ita post mediam noctem nocturnas vigiliam utroque tempore temperabant, quod laudes jam cantantes,*

illucescentem diem viderent. Et pro recto disposito temperamento non gravabantur, sed gaudebant, quia etiam amplius quam media nocte pausatione facta, et deinde excussa, homo postea vigilans, in viribus suis pro his vigiliis non debilitatur, ut prædictum est. Quod autem postea dicit: *Quibus dictis, dicto versu, benedicit abbas*, Dominicam orationem ibi præmitti non demonstrat; sicut nec illic, ubi de primo nocturno Dominici diei hoc modo scribit: *Modulatis, ut supra diximus, sex psalmis et versu, residentibus omnibus disposito per ordinem in subselliis, legantur in codice, ut supra diximus, quatuor lectiones*; nec etiam, ubi de secundo et tertio nocturno loquitur, quia finito tertio nocturno dicit: *Dicto autem versu, et benedicente abbate, legantur alie quatuor lectiones*, Dominicæ orationis nullam memoriam illic faciens, ne interruptio ibi esse videatur. Sed et finitis sex psalmis secundi nocturni privati diei, dicit: *Post hos lectio Apostoli sequitur ex corde recitanda, et post hæc pro ipsis tribus lectionibus una de Veteri Testamento memoriter legatur*; et iterum: *Deinde lectio una Apostoli memoriter recitata, videlicet sequatur, in hoc ostendens, quod cum fratres lectionibus et meditationibus inserviunt, ea quæ in divina Scriptura necessaria habent, memorizæ snæ commendat, ita ut cum oportum tempus institerit, et cum necessitas se emergerit, absque materialiter scripto illa in medium proferant, quemadmodum et prædictas lectiones ex corde et memoriter, id est sine libro, quoniam breves sunt recitabant; ne in brevitate eorum impedimentum sustineant, si aut codicem ad legendum, aut lumen ad videndum in promptu non habuerint. Sed quod in diurnis horis divini operis de his reticet, hoc ideo est, quia in arbitrio ipsorum dimittit, quod aut ex corde et memoriter, aut in codice cum claritate diei capitula, id est, prædictas lectiones proferant, quoniam minus impedimentum propter lecturam diem tunc sustinebant.*

In Dominicis autem diebus et in aliis solemnitatibus post nocturnos Evangelium legi præcipiens, intelligi vult quod omni tempore, videlicet tam in nocte quam in die, nuntium Dei audiri et compleri, et per illud Deo serviri debet; et ut etiam audito Evangelio, monachi illius Evangelii recorderentur: *Eccæ nos reliquimus omnia et secuti sumus te (Matth. xix)*; et etiam hoc intendi, ut si quis pro raritate sacerdotum seu præ occupatione alicujus impedimenti, eo die missam habere, vel missæ interesse non poterit, lectum et auditum Evangelium sibi sufficiat. Et quo Evangelio lecto, dicit: *Data benedictione, scilicet in consuetudinaria oratione, incipiant matutinos*: hic intervallum ad meditationem orationum seu lectionum non ostendit, nec in his diebus fratres, finitis matutinis, ad quiescendum ad lectos redire prohibet; sed si tempus permiserit, ita ut maturius surrexerint, quia in prolixitate nocturni et divini servitii fatigati sunt, in arbitrium eorum, ut ad lectos redeant, silenter ponit. Quæ enim fieri

A recusat, ea aperte interdicit: et quæ fieri exhortatur, illa aperte manifestat. Hæc autem de quibus tali modo reticet, arbitrio et discretioni abbatis et fratrum dimittit. Unde et in fine nocturnarum, matutinarum, diurnarumque divini servitii horarum, post Kyrie eleison Dominicam orationem dicendam manifestat, ubi dicit: *Cæteris vero agendis, ultima pars ejus orationis dicatur: ut ab omnibus respondeatur: (Sed libera nos a malo (Matth. vi):)* et ibi collectam dicendam esse non ostendit, quia dicto scilicet: *Sed libera nos a malo*: dicit: *Et sic finiantur vigilia nocturna*; et iterum: *Et completum est*; et iterum: *Missæ sunt*, nulla collecta designata, quatenus fastidium orantibus tollatur, et ne præmissa oratio Dominica in neglectum ducatur, quoniam, orationem Dominica oratione pretiosorem non invenit, per quam divinum servitium terminetur. Sed et deinde in fine completorii subdit: *Kyrie eleison, benedictio et missæ fiant*, illa videlicet benedictio, quæ eo tempore hucusque in usu habetur. Et quod dicit: *Semper memores simus quod ait Propheta: (Servite Domino in timore (Psal. ii):)* et iterum: *(Psallite sapienter (Psal. xlv):)* in hoc intelligi vult, quoniam divinum servitium abbreviaverat, ut in gaudio et sine taedio studiose illud deinde perficiatur; quia breve esse scitur, et quia ubi distinctio longa est, ad spiritum a psallentibus pariter sustineatur: ubi vero brevis est, ad spiritum non sustinendo, procedatur. Garrulitates enim in divino officio coram Deo quasi pro minimo habentur. Quoniam dignum est, ut coram rege stans (beato Benedicto fatente) ipsum honeste alloquatur. Postea autem subinfert: *In conventu tamen omnino brevietur oratio*, quoniam ante singulas canonicas horas orationem dici admonebat; quia cum in sequentibus jubet, *quod hospiti pacis osculum non prius offeratur, nisi oratione præmissa*, multo magis cum omnipotens Deus salutandus est, oratio præmittenda est et brevis, ne forte psalmodiæ postea insistentes, minus ipsi psalmodiæ intendant, cum per præmissam et prolixam orationem fatigati fuerint.

Quod autem monachi lectis ternis pro modo conversationis secundum dispensationem abbatis sui accipiant, hoc manifestat, cum de vestimentis fratrum loquitur, ubi dicit: *Stramenta autem lectorum sufficiant, matta, sagum, et læna et capitale. Vestiti dormiant, scilicet simplici et sola veste, quæ proxima ad cutem hominis est, ne nudi jaceant; quæ lanae fuit, et non duplici veste induti, quia hoc pati non possunt; cincti cingulis aut funibus, ne vestis, qua induti dormiunt, ab eis diffluat, et ne ita nudi appareant. Et etiam dicit: *Si quis frater contumax, aut inobediens, aut superbus, etc.* Et mox subjungit: *Si intelligit qualis sit pœna, excommunicationi subiaceat*, non illa jure sacerdotii sub stola prolata, sed excommunicationi, qua verbis tantum simplicibus a consortio fratrum, seu in refectorio, seu in divino officio in choro, seu in dormitorio, seu his similibus separatur, quoniam pœna hæc intelligentibus graviolem confusionis ru-*

horum inferi quam vindicta corporalis, cum non intelligentibus corporalis disciplina inferenda sit, et subditur: *Sin autem improbus est, vindicta corporali subdatur*, id est, aut verberibus, aut aliis corporalibus castigationibus castigetur, quia hunc non verba, sed diri morus carnis vix ad correptionem ducunt. Et de cellario monasterii sic dicit: *Fratribus constitutam annonam sine aliquo typo vel mora offerat*, id est sine præsignata mensura determinatæ facultationis, ubi etiam in typo intelligitur *ti*, quod est tibi; et *po*, quod est potestas, scilicet ne cellarius intra se dicat: Tibi potestas est dare et negare ubi vis, ita ut cui velit, plures et meliores cibos det; seu cui velit, pauciores et deteriores cibos subministret, quemadmodum seculares in curiis principum aliquando facere solent, qui annonam ibi dispensant, et ne potestatem hanc accipiat, quod non plus indigenti annonæ subministret, quando illi plus dabit, qui indiget, quam illi, qui indigus non est, nec etiam in dando, quæ danda sunt, moram retardationis facit. Postea subinfertur: *Egressurus de septimana, sabbato munditias faciat, scopis sordes et pulverem, ubi necesse fuerit, extergendo*. Et iterum: *Pedes vero tam ipse qui egreditur, quam ille qui intraturus est, omnibus lavent*, videlicet ad mandatum. Et deinde: *Ante unam horam refectionis, accipiat mistum scilicet prandium*, id est panem et potum, panem videlicet potui intinctum, quod offæ sunt, quoniam ibi panis potui commiscetur. Et postea: *Accipiat benedictionem egrediens*, videlicet orationis: et mox subsequitur: *Et accepta benedictione ingrediatur*, id est orationi convenienti.

Deinde dicit: *Sed et carnum esus infirmis omnino debilibusque pro reparatione concedatur*, carnes tam quadrupedum quam volatilium intelligi volens, et nullas carnes quas homines comedere solent, excipiens. At ubi meliorati fuerint, a carnibus omnes more solito abstineant, scilicet a carnibus quadrupedum, quia sani illas et succum earum comedere non solebant, sed infirmi; sani vero carnes volatilium, quoniam mundæ sunt, nec ardentem libidinem comedentibus inferunt, manducabunt. Deinde subinfert: *Et præveniant horas canonicas*, scilicet in alimentis, id est horas in Regula constitutas, ita quidem ut ante alios et sæpius aliis, senes et infantes prandium et suaviores cibos accipiant. Et iterum dicit: *Et sic ingredientur ad legendum*, videlicet benedictione orationis. Et mox subsequitur: *Nec præsumat aliquis ibi de ipsa lectione, aut aliunde quidquam requirere, ne detur occasio, nisi forte prior pro ædificatione voluerit aliquid breviter dicere*, quia eo tempore, is qui ibi cæteris prælatus erat, præsentibus de eadem lectione monita salutis faciebat, antequam ab invicem discederent; quoniam tunc pauci fuerunt, quod postmodum multitudine crescente devitabant, ne hac in occasione in verba otiosa prorumperent. *Frater autem lector hebdomadarius accipiat mistam*, ut supra dictum est, prius quam incipiat legere, propter communionem sanctam,

quia in tempore beati Benedicti ad mensam lecturus, velut Deo ad altare serviret, quoniam sancta verba proferre debebat, Dominica die communicebat; sed deinde pran'ebat, ne jejunans, in legendo forte defectum cordis sentiret, in quo etiam præfatus Pater intelligi volebat, quod quisque fidelis post perceptam Eucharistiam se cautius et diligentius solito in omnibus observaret.

Quod autem subinfert: *Duo pulmentaria cocta fratribus omnibus sufficiant*: pulmentaria, cibos illos ostendit, qui ad ignem positi, hæc et illæ lignis moveantur, ne comburantur. Et quod subsequitur, dicens: *Si ibi fuerint poma, aut nascentia leguminum, addatur et tertium*. Fabas et pisa et alia hujusmodi legumina demonstrat, quæ de agro recentia colliguntur, velut poma de arboribus tolluntur, et illa non cocta, sed a cortice ablata, pro tertio cibario fratribus apponi jubet. Pisces quoque aut casei, aut ova in tertio cibario intelligenda sunt, et in gratia existunt: et hæc pius Pater non nominavit, quia præcivit quod monachi ab his se non abstinere: et ideo hæc non interdixit, cum nec illa nominavit. Postea iterum scribit: *Carnium quadrupedum omnino ab omnibus abstinentur comestio, præter omnino debiles et ægrotos*, ubi de volatilibus reticet, quoniam comestionem illorum sanis non interdicit. Nam idem Pater, quia tempore suo monachorum conversatio rudi et adhuc fere insubia fuit, eum carulum ipsis per omnia interdiceri co'vitabat. Unde ut esu volatilium uterentur, eis permittebat. Deinde dicit: *Ut videatur ab ipso vel ab omnibus, usque dum completo opere Dei, publica satisfactione pœnitent, prostratus veniam petendo*; et iterum: *Ita tamen, ut satisfaciatur reus per hoc*, id est, super terram se prostrando. Postea subinfertur: *Hora qua quis desideraverat hoc quod prius recusavit, aut aliud omnino nihil accipiat, usque ad emendationem congruam, quoniam propter contemptum, qualibet necessaria res protervo fratri denegabitur, usque dum pœnitendo humilitus, emendationem ostendat*. Et iterum: *Deinde omnium vestigiis fratrum, ut orent pro ipso, videlicet ad Deum, quem gravibus culpis suis offendit*. Et mox iterum: *Et hoc perficiant usque dum benedicit illos, in publico salutando, et ad humilitatem provocando, et deinde nisi per satisfactionem, id est, in terram per corporis sui dejectionem veniam petendo, ibi coram omnibus humiliatus fuerit, majori vindictæ subjacent, scilicet caram illis in carnis suæ exacerbatione*. Sed quod dicit, si animæ vero peccati causa fuerit latens, id est, si frater in aliquibus causis latenter excessit, vel si peccatum aliquod occulte permisit, tantum abbati aut senioribus spiritalibus patefaciat, cingulum peccati consistendo, et sic indulgentiam consequatur. Et subinfert: *Hoc ipsum tamen quod unusquisque offert, abbati suo suggerat, et cum ejus fiat benedictione et voluntate*. Nullus itaque fratrum regularem aut communem cibum et potum in conventu fratrum suorum sibi regulariter et commu'iter appositum,

devitare debet ex integro, nisi abbatibus sui permissione, nec cum fratribus communibus orationibus aut operationibus insistunt, propria voluntate sua ab eis declinabit, nisi a spiritali Patre suo sibi permisum fuerit. Sed tamen de quolibet regulari et communi cibo et potu, in conventu fratrum suorum sibi regulariter et communiter apposito, corpori suo partem subtrahere licenter poterit, ita sane ne clamor inde rumoris exurgat, sic communem consuetudinem monasterii regulariter et humiliter sine querimonia ubique sequendo. Postea sic scribit: *Non præsumat foris manducare, etiam si omnino a quovis regatur, nisi forte ab abbate sibi præcipiatur.* Quod si aliter fecerit, excommunicetur excommunicatione, qua continax et inobediens frater a communione et societate fratrum suorum, ut etiam supradictum est, usque ad satisfactionem separatur. Et dicit: *Expleto opere Dei, omnes cum summo silentio exeant, et agatur reverentia Deo, ut reverenter exeuntes incurrentur et ut reverentiam in aliis operibus suis habeant, quasi in servitio Dei sint, nec ullam lasciviam, nec ullum excessum arripiant.* Deinde infert: *Ut autem nuntiatus fuerit hospes, occurratur ei a priore vel a fratribus cum omni officio charitatis, et primitus orent pariter, id est, omnes quicumque sint ad ecclesiam ad adorandum ducantur, ita quod fratres Deum orent, ne cum eisdem hospitibus ordinem suum infringant: illi autem, ut conversationem istorum videntes, meliores fiant.* Et iterum: *Inclinato capite, vel prostrato omni corpore in terra, Christus in eis adoretur, qui et suscipitur; quia cum hospites superveniunt, qui eos tunc suscipiunt, seu cum discunt, qui eos tunc prosequendo benedicunt, aut coram eis ob reverentiam Christi, se inclinabunt, aut coram eis veniam petent, quasi Christus præsens sit.* Mox quoque subinfert: *Et post hæc omnis exhibeatur ei humanitas, quod est tam in affabili et sociali sermocinatione colloquutionis quam in omni necessaria corporali necessitate.* Et iterum: *Abbas aquam in manibus hospitibus det, propter humilitatis exhibitionem, et pedes hospitibus omnibus tam abbas quam congregatio lavet, scilicet illi, quibus abbas idem opus injungit.* Nam beatus Pater Benedictus, cum hospites quos susceperat, comesturi essent, aquam manibus eorum porrexit; et cum a mensa surrexissent, pedes eorum lavit; et hoc propter exemplum Filii Dei, quod in cena discipulis exhibuit, fecit; exceptis mulieribus, quarum pedes non tetigit, sed contemptum mundi et in habitu, et in sancta conversatione sua eis ostendebat. Illo etenim tempore, monachi tumultum supervenientium extraneorum nondum sentiebant; sed qui eos adibant, Christum et non aliud ibi quærebant, quem etiam in sanctis operibus ibi inveniebant.

Et idein sic procedit: *Vestimenta fratribus, secundum locorum qualitatem, ubi habitant, vel aeris temperiem dentur.* Ubi ostendit, fratribus vestimenta dari secundum quod parti possunt, et ut etiam abs-

que murmurationibus sint. Nam ubi regio tantæ frigiditatis est, quod homines a calidis indumentis in necessitate se abstinere non valent, quia superfluitatem illorum vitabunt, tam agnina lana pellicii, quam agninum filum tunicæ pro indumento monachorum superno judici placent. Mox quoque subsequitur: *Nos tamen mediocribus locis sufficere credimus monachis per singulos cucullam et tunicam: cucullam videlicet amplam, et ad talum descendentem, manicis brevibus et manuum modice præcedentibus, duobus quoque gyronibus in utroque latere sub axella deorsum perfluentibus, qui capitulum desuper adhærebat, quod singulare signum monachi est, significans, ne hac vel illac ad sæculum prospiciat, cum illud super caput suum habet. Tunicam vero laneam et aliquantum cuculla constrictiorem, sed circa crura aliquantulum largiorem, et ad pedes tendentem, brachialibus nec multum amplis, nec multum constrictis ad manus tendentibus, imo autem gyronem in utroque latere sub ascella deorsum descendente, quæ desuper caput carebat.* Et deinde: *Abbas autem de mensura prævideat, ut non sint curta, velut quorundam laicorum, sed ad talum descendentia, quoniam femoralibus in cella sua non utebantur.* Quapropter subinfert: *Femoralia hi qui in via diriguntur, de vestiario accipiant: qui revertentes, ibidem lota restituant:* ubi intelligi potest quod monachi sub magisterio ejusdem Patris degentes, non nisi de cella exeuntes, femoralibus utebantur. Nam quia multitudo hominum femoralibus eo tempore non utebatur, idcirco idem Pater propter mores hominum et propter signum puerilis simplicitatis et humilitatis, dum in cella resident, discipulis suis femoralia non concessit, sed exeuntibus sive equestribus, sive pedestribus, propter exemplum castitatis, et propter virilem honestatem et reverentiam hominum, eis indulsit. Sed nunc tempore isto, quoniam mores hominum ita ostendunt, Deo non displicet, si monachi propter blasphemiam incestus, quam in nuditate carnis degustare poterunt, femoralibus utantur, ne nudi carne carnem attingentes, carnalium peccatorum reminiscantur. Et iterum: *Stramenta autem lectorum sufficiant matta, sagum, videlicet aut de grosso lino, aut de canabe factum, et fere in modum sacri formatum, et quodam genere stramentorum repletum, et sic super mattam positum, quod monachi pro lecti sternio habebant, et læna scilicet ex lana, quam in die super lectum propter honestatem expandebant, et qua in nocte, cum vellent, se tegebant.* Statimque dicit: *Dentur ab abbate omnia quæ sunt necessaria;* et subinfert: *Zona, id est, qua super tunicam cingebantur, ne illa diffugeret, quia absque femoralibus dormiebant, et brachiale quod ad cutem erat, a quo caligæ ligatæ dependebant, et mox prosequitur: Mappula velut sudarium ex lino formata, qua sudorem a se profluentem, dum in opere laborabant, abstergebant.*

Postea autem dicit: *Et cum oblatione ipsam ve-*

tionem et manum pueri involvant in palla altaris, ubi intelligendum est, quod petitio parentum pueri, pro testimonio et confirmatione litteris commendatur, cum illum Deo offerebant, quemadmodum et filius qui stabilitatem et conversionem et obedientiam suam coram Deo et sanctis ejus in consecratione sua promisit ut supra ostenditur. Et deinde: *Si quis de ordine sacerdotum in monasterio se suscipi rogerit, non quidem citius ei consentiatur*: qui sacerdos intelligendus est ille, qui aut præposituræ, aut archipresbyteratus, aut parochiæ præerat, qui etiam propter eandem prælationem, animam suam vix ad subjectionem coercere poterit. Non autem episcopus, quia indecens esset quod princeps animarum populi, qui et magister abbatis existit, abbati subiceretur. Sed hic, si converti voluerit, solus in pœnitentiæ sit absque subjectione magisterii. Deinde subinfertur: *Et si forte ordinationis aut alicujus rei causa fuerit in monasterio, id est si aut in obedientiis et in officiis magisteriorum, seu in negotiis exteriorum, aliqua ibi per consilia tractanda sunt, illum locum attendat, quando ingressus est in monasterium, videlicet locum, id est, propositum conversationis humilitatis et subjectionis, quæ bonum et altum gradum sibi acquirit, in quem locum ipse ideo venturus est, præ oculis in corde suo teneat, cum in monasterio monachalem habitum suscepit, qui contemptum mundi demonstrat, non illum qui ei pro reverentia sacerdotii concessus est: scilicet non attendat, quod prius locum doctoris habuit, videlicet, quod prius doctor et magister in populo seu in clero fuit, nec cogitet nec æstimet se prudentiorem et doctiorem, seu in loquendo promptiorem aut cautiorem, aliis fratribus suis in claustris nutritis esse, cum ipse in sæculo conversatus sæcularibus adhæsit, et eos omnes pertransiit sed magis pro voluntaria conversione, quia se disciplinæ Regulæ sponte subiecit, et pro reverentia sacerdotii sui cum aliis bonum exemplum sanctitatis dabit, obedientiam et subjectionem in omnibus causis se habere ostendat. Et item Pater deinde dicit: *Si vero postea voluerit stabilitatem suam firmare, non rennatur talis voluntas*. Et deinde: *Non solum, si petierit suscipiatur, congregationi sociandus, verum etiam suadeatur ut stet, ut ejus exemplo alii erudiantur; et quia in omni loco uni Domino servitur, uni Regi militatur*. Itaque quod pius Pater iste superius scripsit, suscipiendus novitius in oratorio, coram omnibus promittat de stabilitate sua, et quod mox intulit: *De qua promissione sua faciat petitionem ad nomen sanctorum, quorum reliquæ ibi sunt*; et quod hic dicit: *Non rennatur talis voluntas; et postea: Verum etiam suadeatur ut stet*; et iterum: *Quia in omni loco uni Domino servitur*; sic intelligi voluit: Nam si quispiam monachus monasterium suum, in quo stabilitatem et petitionem suam, ut supra scriptum est, promiserat, quolibet occasione instabilitatis suæ latenter vel proterve exierit, et ita ad longinquas provincias per-*

A venerit, et si ibidem monasterium conversationis suæ viderit, in quo pœnitentiæ ductus, manere in stabilitate voluerit, et se suscipi per confirmationem rogaverit, tunc si dignus est, etiam quamvis præ longitudine peregrinationis litteras commendatitias non habeat, nec habere possit, melius erit ut suscipiatur, quam introitus ei denegetur; quia si non susciperetur, forsitan aut debilitate, aut infirmitate, aut senectute, seu alio quoque gravamine oppressus, seu longitudine itineris et reversionis ad monasterium, unde exierat, in desperationem ductus, ad sæculum rediret, et in sæculo permaneret, et eo modo in anima et corpore periret.

Sed tamen multo utilius illi est, ut ad monasterium suum, de quo absque permissione spiritualis Patris sui exiit, si ullo modo potuerit, reddat, aut remissionem petat, quam in alio pertinaciter maneat, ita sane si ibi disciplinam monasticæ religionis esse novit. Quod idem Pater in sequentibus affirmat: *Caveat autem abbas, ne aliquando de alio noto monasterio monachum ad habitandum suscipiat, sine consensu abbatis ejus aut litteris commendatitiis, ubi non vult, quod monachi supradicta stabilitate et petitione obligati, de loco ad locum secundum liberum suum sine permissione moveantur, sed ut votum suum firma tenacitate conservent*. Deinde prosequitur: *Nec occasione sacerdotii, oblitiscatur Regulæ obedientiam et disciplinam, sed magis ac magis in Deum proficiat: locum vero illum semper attendat, quo ingressus est monasterium, præter officium altaris*. Quod dicitur: *Monachus sacerdos in monasterio suo ordinatus, de sacerdotio suo non superbiat, sed pia devotione locum illum humilitatis et subjectionis præ oculis in corde suo teneat, quo exemplum Christi sequens, monachalem habitum suscepit, et contemptum mundi arripuit, quoniam ea hora se et Deo et homini ad serviendum subiecit, et insuper in humili mente cogitet, quod se servum et ministrum Dei fecit, cum se servituti altaris subjugavit*. Unde in omnibus humiliorem se et subjectiorem demonstrabit. Nam non solum attendat, quod humiliter et devote habitum monachi suscepit, quapropter se vilem et obedientem in omnibus sine simulatione æstimabit; sed etiam attendat, quod propter hoc, quod se Deo in officio altaris subiecit, humilem et mitem atque ultimum se deinceps in æstimatione sua computabit. Et subinfert: *Ubiunque autem sibi obviant fratres, junior a priore benedictionem petat, scilicet velut in salutatione, quia seniori suo se subjectum esse in omni humilitate demonstrabit*.

Deinde etiam dicit: *Et semper ad orationem ultimam operis Dei, commemoratio omnium absentium fiat, quæ oratio ultimi operis Dei, oratio Dominica intelligitur, quoniam superius dicit, per eandem orationem divinum opus finire, quemadmodum ibi ostendit, videlicet litania et oratio Dominica, et missæ sunt; quia discipuli hujus Patris, cum in eadem oratione dicerent: *Sed libera nos a malo: de**

absentibus addiderunt: *Et famulos tuos fratres nostros absentes*: in hoc, eorum commemorantes. Collectas enim orationum plenarie illo tempore nondum habebant: et ideo divinum servitium per Dominicam orationem sæpius terminabant. Postea autem dicit: *Infantibus vero usque ad quintum decimum annum ætatis, disciplinæ diligentia sit, et custodia adhibeatur ab omnibus*; et hoc ideo dicit, quoniam cum puer infra quintum decimum annum tener in corpore est, tener est et animo: atque interim timorem habet, et ad quæque bona flecti potest, nec se corripientibus resistere proterve audeat: cum autem ad quintum decimum annum pervenerit, jam in juventute florescit, velut arbor quæ flores producit et medulla ac sanguis in ea confor-

tatur, unde etiam vires animi ejus exsurgunt, ita quod pueriles correptiones suscipere et pati, ut prius fecerat, dedignatur. Ad ultimum vero beatus Pater omnia hæc sic affirmat: *Facientibus hæc regna patebunt æterna*; quoniam omnia quæ in hæc Regula descripta sunt, nec nimis constricta sunt, sed ad dextram et ad sinistram, respiciunt, quapropter ea conservantem, ad cælestia mox producunt. Igitur ego pauperula feminea forma, hæc verba de sapientia audivi, quæ me obscura verborum Regulæ supradicti Patris B. Benedicti docuit, quatenus illa aperte proferrem. Unde mansueti, mites et timorati, hæc audiant, et pio corde intelligant, et humili devotione suscipiant.

SANCTÆ HILDEGARDIS

EXPLANATIO

SYMBOLI SANCTI ATHANASII

AD CONGREGATIONEM SORORUM SUARUM.

(*Biblioth. Patr.*, ed. Lugdun., XXIII, 594.)

O filie, quæ vestigia Christi in amore castitatis subsecutæ estis, et quæ me pauperulam in humilitate subjectionis propter supernam exaltationem vobis in matrem elegistis, non ex me, sed ex divina ostensione per materna viscera vobis dico: Locum istum, videlicet locum requiectionis reliquiarum beati Roberti confessoris, ad cujus patrocinium confugistis, inveni in evidentibus miraculis per voluntatem Dei in sacrificium laudis, et in permissione magistrorum meorum ad ipsum perveni, et cum mihi et omnibus me subsequen- tibus, cum divino adjutorio libere attraxi. Postea autem per admonitionem Dei, ad montem beati Dysbodi, a quo per licentiam secesseram, perrexi: et petitionem hanc coram omnibus ibidem habitantibus perfec- ci, scilicet ne locus noster et prædia eleemosynarum loci nostri ab illis essent ligata, sed soluta, quærens tamen in opportunitate utilitatis salvationem animarum nostrarum, et sollicitudinem regularis districtio- nis. Et secundum quod in vera visione percepi ad Patrem, videlicet ad abbatem loci illius dixi: Serena lux dicit: Tu sis Pater præpositi et salutis animarum mysticæ plantationis filiarum mearum. Eleemosyna earum nec ad te, nec ad fratres tuos pertinet, sed locus vester refugium earum sit. Si autem in contrariis sermonibus vestris perseverare volueritis, contra nos frendentes, eritis similes Amalechitis et Antiocho, de quo scriptum est quod templum Domini despoliavit (*I Macch. 1*).

PATROL. CXCVII.

Quod si aliqui inter vos in indignitate sua dixerint: Allodia earum volumus imminuere: tunc ego, qui sum, dico, quod pessimi raptores sitis. Si autem pastorem spiritalis medicinæ ipsis abstrahere tentaveritis, tunc iterum dico quod similes sitis filiis Belial, et in hoc justitiam Dei non inspicitis; unde et justitia Dei destruet vos. Et cum ego pauperula forma his verbis prædictam libertatem loci et al- lodiorum filiarum mearum a præfato abbate et a fratribus ejus peterem, eam cum permissione codicis omnes mihi constituerunt. Cuncti autem, tam majores, quam minores, hæc videntes, audientes et percipientes, maximam benevolentiam ad ista habebant, ita ut etiam ad nutum Dei scriptis firmata sint. Unde fideles hæc discant, afferant, perficiant et defendant, quatenus benedictionem illam percipiant, quam Deus Jacob et Israel dedit.

Sed o quam magnum planctum hæc filie meæ post obitum matris suæ habebunt, quoniam verba ejusdem matris suæ amplius non surgunt, et sic in gemitu et luctu per plurima tempora cum lacrymis heu, heu, libenter matris nostræ ubera sugeremus, si eam modo nobiscum præsentem haberemus. Quapropter, o Filie Dei, admonere ut charitatem habeatis inter vos sicut ego mater vestra a pueritia mea vos admonui, quatenus charissima lux cum angelis sitis propter benevolentiam vestram, et fortissimæ in viribus vestris, sicut Pater vester Benedictus vos docuit. Spiritus sanctus vobis dona suadet, quia post finem incum, vocem meam amodo non audie-